

Sygn. akt III AUa 1840/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 października 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach

Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSA Marek Procek (spr.)
Sędziowie	SSA Jolanta Pietrzak SSA Gabriela Pietrzyk - Cyrbus
Protokolant	Elżbieta Szewczyk

po rozpoznaniu w dniu 26 października 2018r. w Katowicach

sprawy z odwołania M. C. (M. C.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji ubezpieczonego M. C.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w Katowicach z dnia 6 lipca 2018r. sygn. akt XI U 37/18

oddala apelację.

/-/SSA J.Pietrzak /-/SSA M.Procek /-/SSA G.Pietrzyk-Cyrbus
Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. akt III AUa 1840/18

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 6 lipca 2018r. Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach oddalił odwołanie ubezpieczonego M. C.

od decyzji organu rentowego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.

z 27 października 2017r. (zmienionej decyzją z 21 grudnia 2017r.), odmawiającej prawa

do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnych warunkach, ponieważ ubezpieczony nie spełnił przesłanki wykazania 15 lat pracy wykonywanej

w warunkach szczególnych, bądź w szczególnym charakterze, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy przed 1 stycznia 1999r.

Sąd Okręgowy ustalił, iż ubezpieczony M. C. 60 lat życia ukończył (...), nie należy do Otwartego Funduszu Emerytalnego oraz posiada 25 lat ogólnego stażu emerytalnego, który nabył przed 1 stycznia 1999r.

Organ rentowy uwzględnił do pracy w szczególnych warunkach okres zatrudnienia ubezpieczonego:

- w Kopalni (...) od 12 listopada 1977r. do 1 lipca 1978r.,

- w Przedsiębiorstwie (...) (za wyjątkiem urlopu bezpłatnego) od 8 września 1987r. do 27 września 1990r., od 22 lipca 1991r. do 20 lutego 1992r. i od 8 czerwca 1998r. do 15 grudnia 1998r.,

- w Kopalni (...) od 5 marca 1992r. do 27 grudnia 1992r. i od 1 stycznia 1993r. do 30 lipca 1993r.,

- w Spółce (...) od 10 marca 1997r. do 31 marca 1998r.,

przyjmując, że wnioskodawca dysponuje szczególnym stażem ubezpieczeniowym wynoszącym 7 lat, 3 miesiące i 4 dni.

Odnosząc się do twierdzeń ubezpieczonego, Sąd Okręgowy wskazał, iż - w oparciu o dowody z zeznań świadków i dokumentów z akt osobowych wnioskodawcy - do szczególnego stażu pracy zaliczył ubezpieczonemu zatrudnienie na stanowiskach operatora spycharki na zwalówiskach górniczych:

- w Przedsiębiorstwie (...) od 1 sierpnia 1993r. do 9 lutego 1997r. (3 lata, 6 miesięcy i 9 dni);

- w Przedsiębiorstwie (...) w T. od 18 lipca 1984r. do 31 lipca 1987r. (3 lata i 14 dni).

Sąd Okręgowy ustalił także, iż w okresie od 20 stycznia 1984r. do 17 lipca 1984r. ubezpieczony pracował w Przedsiębiorstwie (...) w T.

na stanowisku pomocnika maszynisty spycharek, nie wykonując pracy w szczególnych warunkach.

Jednocześnie Sąd ten ustalił, iż ubezpieczony zatrudniony był na stanowiskach kierowcy ciągnika (traktorzysty) w Spółdzielni Kółek Rolniczych (...) od 22 sierpnia 1978r. do 17 marca 1979r. oraz w Kombinacie Gospodarstw Rolnych (...) od 15 maja 1979r.

do 31 października 1983r. Z zeznań ubezpieczonego - jak podał Sąd Okręgowy - wynika wprost, że istotą pracy ubezpieczonego w Kombinacie Gospodarstw Rolnych i w Spółdzielni Kółek Rolniczych było wykonywanie prac polowych z użyciem ciągnika. Ubezpieczony pracował przy orce, sianiu, zbiorach, jak również przy rozsiewaniu nawozów za pomocą ciągnika. Po drogach publicznych ubezpieczony poruszał się tylko w takim zakresie, w jakim było to niezbędne, żeby dojechać do pola, na którym miał wykonywać prace polowe. Zatem, Sąd ten stwierdził, że nie można uznać, iż były to prace wykonywane w transporcie.

Tak więc, nie były to prace w szczególnych warunkach, bądź w szczególnym charakterze, ponieważ w przypadku kierowców ciągników tylko i wyłącznie prace w transporcie są pracami w szczególnych warunkach. Jednocześnie Sąd ten wskazał, że w Kombinacie Państwowych Gospodarstw Rolnych W. ubezpieczony w ostatnim okresie zatrudnienia

od 1 maja 1983r. do 31 października 1983r. pracował jako robotnik grupy załadunkowej

i rozładunkowej. Zadaniem ubezpieczonego, był ręczny rozładunek wagonów kolejowych, którymi były przywożone nawozy sztuczne i załadunek tych nawozów na samochody. Nawozy były przywożone w postaci sypkiej lub pakowane w worki. W ocenie Sądu Okręgowego, ubezpieczony wykonywał wówczas prace w szczególnych warunkach,

w postaci ciężkich prac załadunkowych i wyładunkowych oraz przeładunek materiałów sypkich, pylistych, toksycznych, żrących lub parzących w transporcie.

Zatem, ostatecznie do tego stażu pracy w szczególnych warunkach, który uwzględnił organ rentowy w wymiarze 7 lat, 3 miesiące i 4 dni, Sąd Okręgowy doliczył jeszcze 6 lat, 6 miesięcy i 23 dni z tytułu pracy w Przedsiębiorstwie (...) i w Przedsiębiorstwie (...) sprzętu Budowlanego oraz 6 miesięcy z tytułu zatrudnienia w Kombinacie Państwowych Gospodarstw Rolnych W..

Zdaniem Sądu Okręgowego, ubezpieczony dysponuje stażem 14 lat, 3 miesiące i 27 dni pracy wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w szczególnych warunkach, bądź w szczególnym charakterze.

Mając na uwadze przedstawione okoliczności, Sąd Okręgowy przywołał przepisy art. 184 ust. 1 i art. 32 ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze twierdząc, że ubezpieczony pracę w szczególnych warunkach wykonywał przez mniej, niż 15 lat. Otóż bowiem okres zatrudnienia ubezpieczonego w Kombinacie (...) na stanowisku kierowcy ciągnika i okres zatrudnienia ubezpieczonego w Spółdzielni Kółek Rolniczych na stanowisku traktorzysty, nie może zostać uwzględniony do pracy w szczególnych warunkach, ponieważ na podstawie zeznań ubezpieczonego i akt osobowych, Sąd ustalił, że ubezpieczony wykonywał wtedy prace polowe. Nie były to prace w transporcie. Istotą tych prac było wykonywanie prac polowych przy pomocy ciągnika, którym ubezpieczony kierował.

Wobec powyższego, Sąd ten uznał, że ubezpieczony nie wykazał 15 lat pracy w szczególnych warunkach, bądź w szczególnym charakterze, wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy przed 1 stycznia 1999r., a jedynie 14 lat, 3 miesiące i 27 dni takiej pracy.

Reasumując, Sąd Okręgowy na mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie.

W apelacji od zaprezentowanego rozstrzygnięcia ubezpieczony zarzucił Sądowi pierwszej instancji:

1. naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy, a to art. 233 § 1 k.p.c. poprzez brak wszechstronnego rozważenia zebranych w sprawie dowodów, a to w szczególności świadectwa wykonywania prac w warunkach szczególnych z dnia 6 kwietnia 2017r. z okresu zatrudnienia ubezpieczonego w Kombinacie Państwowych Gospodarstw Rolnych W., dowodu z przesłuchania ubezpieczonego M. C., co skutkowało brakiem wyciągnięcia z tych dowodów prawidłowych wniosków co do spełnienia przez ubezpieczonego przesłanek do nabycia prawa do emerytury w związku z wykonywaną pracą w warunkach szczególnych, a co w konsekwencji doprowadziło do sprzeczności istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, polegających na ustaleniu stażu pracy ubezpieczonego w warunkach szczególnych poniżej 15 lat przed 1999r.;

względnie:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego, czyli art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS w zw. z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze oraz przepisów wykazu A dział VIII poz. 3, stanowiących załącznik do w/w rozporządzenia, a to poprzez ich niezastosowanie i uznanie, iż udokumentowane okresy zatrudnienia ubezpieczonego na stanowisku kierowcy ciągnikowego w (...) R. oraz na stanowisku traktorzysty w Kombinacie (...) nie stanowią pracy w warunkach szczególnych podczas, gdy okresy te za takie uznać należało.

W oparciu o przedstawione zarzuty, apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie odwołania, ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, a także o zwrot kosztów procesu.

W uzasadnieniu apelacji skarżący podniósł, że w okresach spornych, poza pracami polowymi, wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu również prace transportowe, co wynika z materiałów dowodowych zgromadzonych w aktach sprawy.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył, co następuje:

Przyjmując ustalenia poczynione przez Sąd pierwszej instancji jako własne uznał, że apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Otóż bowiem, zgodnie z art. 184 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1, 2 i 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, ubezpieczonym urodzonym po 31 grudnia 1948r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy, czyli 1 stycznia 1999r., osiągnęli okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa w wieku niższym, niż 65 lat dla mężczyzn oraz okres składkowy wynoszący 25 lat. Przepisy dotychczasowe, w rozumieniu art. 184 ust. 1 ustawy emerytalnej, zawiera rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Według § 1 ust. 1 rozporządzenia, ma ono zastosowanie do pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, wymienione w § 4-15 rozporządzenia oraz w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia.

Podstawę zgłoszonego żądania stanowią przepisy § 2 ust. 1 i § 4 ust. 1 rozporządzenia, w myśl których pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący dla mężczyzny 60 lat; 2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach, wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Kluczową kwestię w niniejszej sprawie stanowi możliwość zakwalifikowania pracy ubezpieczonego wykonywanej z trakcie zatrudnienia w Spółdzielni Kółek Rolniczych (...) od dnia 22 sierpnia 1978r. do dnia 17 marca 1979r. oraz w Kombinacie Gospodarstw Rolnych (...) od dnia 15 maja 1979r. do dnia 30 kwietnia 1983r. do pracy w szczególnych warunkach, określonej pod poz. 3 działu VIII w wykazie A, stanowiącym załącznik do rozporządzenia (praca kierowcy ciągnika).

Mając powyższe na względzie, trzeba przypomnieć, że Sąd Najwyższy wielokrotnie podkreślał (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 14 września 2007r., III UK 27/07; z dnia 19 września 2007r., III UK 38/07; z dnia 6 grudnia 2007r., III UK 66/07; z dnia 22 stycznia 2008r., I UK 3210/07 i z dnia 24 marca 2009r., I PK 194/08), że dla oceny, czy pracownik pracował w szczególnych warunkach, nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego przez niego stanowiska, tylko rodzaj powierzonej mu pracy. Ważne jest natomiast, aby praca tego rodzaju wykonywana była stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy). Motywując powyższe stwierdzenie wskazywał, że prawo do emerytury w wieku niższym od powszechnego z tytułu wykonywania pracy w szczególnych warunkach jest ściśle związane z szybszą utratą zdolności do zarabkowania. Praca taka, świadczona stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy, przyczynia się do szybszego obniżenia wydolności organizmu, stąd też wykonująca ją osoba ma prawo do emerytury wcześniej, niż inni ubezpieczeni. Prawo to stanowi przywilej i odstępstwo

od zasady wyrażonej w art. 27 ustawy emerytalnej, a zatem regulujące je przepisy należy wyklądać w sposób gwarantujący zachowanie celu uzasadniającego to odstępstwo.

Sąd Najwyższy postawił przy tym ogólną tezę, że nie jest dopuszczalne uwzględnianie do okresów pracy w szczególnych warunkach innych równocześnie wykonywanych prac w ramach dobowej miary czasu pracy, które nie oddziaływały szkodliwie na organizm pracownika.

Należy jednocześnie wskazać, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego występują odstępstwa od powyższej reguły.

Wskazuje się bowiem na sytuacje, kiedy inne równocześnie wykonywane prace stanowią integralną część (immanentną cechę) większej całości dającej się zakwalifikować pod określoną pozycję załącznika do rozporządzenia (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 6 grudnia 2007r., III UK 62/07; dnia 5 maja 2009r., I UK 4/09, oraz z dnia 11 marca 2009r., II UK 243/08).

Kolejne zaś odstępstwo dotyczy przypadków, kiedy czynności wykonywane w warunkach nienarządzających na działanie czynników szkodliwych dla zdrowia mają charakter incydentalny, krótkotrwały, uboczny w stosunku do czynności podstawowych kwalifikowanych jako praca w szczególnych warunkach (por. wyroki Sądu Najwyższego:

z dnia 22 kwietnia 2009r., II UK 333/08; z dnia 12 kwietnia 2012r., II UK 233/11; z dnia 10 kwietnia 2014r., II UK 396/13; z dnia 24 czerwca 2015r., II UK 260/14 oraz z dnia 19 stycznia 2016r., I UK 269/15).

Ponadto, bez znaczenia dla oceny rzeczywistego i efektywnego wykonywania podstawowego zatrudnienia przy pracy w szczególnych warunkach pozostaje uboczne

i krótkotrwałe (w skali doby pracowniczej) wykonywanie czynności nienarządzających na działanie czynników szkodliwych, jeżeli czynności te wykonywane były na tak niewielką skalę, że można je uznawać za marginalne i pomocnicze (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 marca 2017r., I UK 112/16).

Biorąc pod uwagę przedstawione wyżej uwarunkowania, podnieść należy, iż w ugruntowanym orzecznictwie Sądu Najwyższego trafnie wskazuje się, iż dla zakwalifikowania pracy kierowcy ciągnika, jako wykonywanej w warunkach szczególnych, istotne znaczenie ma to, czy była ona wykonywana w transporcie, czy też

w ramach rolniczych prac polowych (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 5 października 2017r., II UK 436/16; z dnia 29 czerwca 2017r., III UK 169/16; z dnia 23 lutego 2017r., I UK 45/16 oraz z dnia 16 grudnia 2016r., II UK 512/15).

Tymczasem, z wyjaśnień złożonych przez ubezpieczonego na posiedzeniu wyznaczonym na rozprawę w dniu 2 lipca 2018r. wynika, że w Spółdzielni Kółek Rolniczych (...) pracował jako traktorzysta, wykonując prace polowe polegające na sianiu, orce,

czy obsłudze kultywatora. Na drogi publiczne wyjeżdżał tylko po to, aby dojechać na pole zamawiającego (40:26). Natomiast w Kombinacie Państwowych Gospodarstw Rolnych W., pracując jako traktorzysta do maja 1983r., zajmował się rozsiewaniem nawozów

na łąkach (42:15). Taki rodzaj zatrudnienia wynika również z dokumentów zgromadzonych w aktach osobowych ubezpieczonego z okresu zatrudnienia w Kombinacie Państwowych Gospodarstw Rolnych W..

Zatem - wbrew twierdzeniom apelującego - Sąd Okręgowy trafnie skonstatował, że okres zatrudnienia ubezpieczonego w Kombinacie (...) na stanowisku kierowcy ciągnika i okres zatrudnienia ubezpieczonego w Spółdzielni Kółek Rolniczych na stanowisku traktorzysty, nie może zostać uwzględniony do pracy w szczególnych warunkach, ponieważ - jak wynika z zeznań ubezpieczonego i akt osobowych - ubezpieczony wykonywał wtedy prace polowe, niebędące pracami w transporcie.

Wobec powyższego, brak podstaw do przyjęcia, że ubezpieczony wypełnił przesłankę w postaci posiadania wymaganego okresu co najmniej 15 lat pracy wymienionej w wykazie A cytowanego rozporządzenia Rady Ministrów.

Konkludując, Sąd drugiej instancji uznał, że apelacja jest bezzasadna i na mocy art. 385 k.p.c. orzekł o jej oddaleniu.

/-/SSA J.Pietrzak /-/SSA M.Procek /-/SSA G.Pietrzyk-Cyrbus
Sędzia Przewodniczący Sędzia

JR